

השותפין פרק ראשון בבא בתרא

יז.

עין משפט נר מצוה

א א מ"י פ"ט מהלכות
שכנים הלכה א פנה עינין
טושי"ע ח"מ י"ב קנה סעף
י:
ב ב מ"י ש"ס הלכה ב
טושי"ע ש"ס סעף ד:
ג ג מ"י ש"ס טושי"ע ש"ס
סעף ה:
ד ד מ"י ש"ס הלכה ג
טושי"ע ש"ס סעף ו:
ה ה מ"י ש"ס הלכה ד
טושי"ע ש"ס סעף ז:

מוסף רש"י

בעטוי של נחש. בעלמא של
מש שסילא לחיה ולא חמטא
חמא, חמא חמטא. בעטוי, כמו
(דניאל ב) טעא וטעס (שבת
לח)
הדרן עלך השותפין

מוסף תוספות

א. הא היה נמי משום
מתנתא כב"ל. עיין ש"ב.א.
ב. ומקלקל ליה לכותל
טפ"י. ג. סבלעמי של
כסף אין טומנין, ובסלעים
של נחשת טומנין. ייתלמי
שנת ס"ד ר"ה. ועיין
מהרש"א.

רבינו גרשום

על פי ה' דמי שמת ע"י
מלאך המות שולט בו רמה
וחולעה מפני כי ג' טיפין
של מרה תלויין בו בסכינו
ממנה מה ממה מטרתי
ממנה פניו מוריקים ואוחס
שמתו על פי ה' לא שלט
בהן רמה וחולעה: חלל
בקרבי. שאין בו יצר הרע:
צרייה דמורב. כלומר זה
בקרבו מפרח מאותו מעשה
שאירע לו: רחמי הוא דבעי
א) שוכן בו לבטח: בעטוי
של נחש. בעצה שיצעה
לחיה ולא מפני חטא אדם
עטוי לשון עצה כמו (דניאל
ב) טעא וטעס:
הדרן עלך השותפין
לא יחפור אדם בור כר.
משום דקא מרפיה ליה
לארעיה ומקלקל לבורו:
זהו חפירה. וזהו חפירה
שחופרין להשקות שדותיהן
ועשריה ארין וקטיין: לא
מגרה. שהיא מרובעת:
בברכת הכובסין. ששם
ורחצין וכובסין את גבריהן:

א) נראה ל"ל רחמי הוא
דבעי ששכין בעטוי לנפשו.

ש"רשה בו' מעין העולם הבא. תימה לרשב"א אמאי לא חשיב
נמי איזוב דלמר לעיל (דף טו): והאמתות רעונות על
דיהם מלמד שהטעמים הקצ"ה מעין עולם הבא וי"ל דאיזוב לא היה
אלא צמד מילתא ואברהם ויחזק ויעקב נהגו מעין עוה"ב מכל וכל:
שבעה שאל שרשה בהן רמה.

תימה לרשב"א דלוליה
לדיקי נמי דלמר בשנת צפ' שאל
(דף קג:): ורקצ ענמות קנאה מי
שיש לו קנאה בלבו ענמותיו נרקצין
ושאין קנאה בלבו אין ענמותיו
מרקיצין וי"ל דיכול להיות שלא
ירקצ וישלטו צו רמה כדלמר
במעשה דרבי (ו) אלעזר בן שמעון
בשעור את הפועלים (ב"מ דף קד ע"ב):
דנפיק רישא מאלוהיה:

ש"רשה לא ש"ט בהן יצר הרע.
אין לפרש שלא שלט
כלל דא"כ היכי קבלו עליה גרמא אלא
כדלמר (יומא דף לח:): מאי דכתיב רגלי
חסידי יסמור כיון שעבר אדם רוב
שנותיו ולא חטא שוב אינו חוטא ה"ע
כיון שראה הקצ"ה שהיו דוחקין עליו
כל כך להתרחק מן העצירה סיעס
הקדוש צרוך הוא מכאן ואילך שלא
שלט בהן יצר הרע:

הדרן עלך השותפין

לא יחפור. כל הני איירי דלית
בהו מיא וטעמא משום
מתנתא כדלמרינן בגמרא ותימה
לר"י והא אמרי' בגמ' כל מרא ומרא
דקא מחית בו' ואומר ר"י דלא קאמר
אלא שמאותה שעה מתחיל היצחק
וכיון דמתחילת היצחק הווי גירי דליה
מודה ר' יוסי ומיהו אי לאו משום מיא
לא היה צריך הרחקה ג' טפחים:
לא שיה ולא מערה. וה"ה חרילין
ועינין והני נקט אגב צור
דכלל מקום רגיל לנשות שיח ומערה
בהדי צור ואמת המים ועברת
הכובסין דאין רגיל לנשות בני צור
מפרש בגמ' דלריכי תריוהו ומיהו
הא לא מפרש אמאי לא הוה שמעינן
להו מצור? דמני למימר דצור ושיח
דעמוקין טפ"י צעי הרחקת שלשה
אזל הנך דלא עמיקי כולי האי הוה
אמינא דלא צעי הרחקת שלשה ואי
תנא הני הוה אמינא דצור ושיח
דעמיקי טפ"י צעי הרחקה יותר מג'
וצפרק הפרה (ב"ק דף ק:): דתנן אחד
החופר צור ושיח ומערות ומצריך
להו לכוולה בגמרא התם ינחא דלא
הוה ליה לתנא למינקטיהו אגב צור
כיון דכתיב צור בקרא אלא הוה ליה
למינתי צור לחודיה:

הדרן עלך השותפין

לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של
חבירו ולא שיה ולא מערה ולא
אמת המים ולא נברכת כובסין אא"כ
הרחיק (ב) מכותל חבירו שלשה טפחים וסד
בסיד² ומרחיקים את הגפת ואת הובל ואת
המלח ואת הסיד ואת הסלעים (ג) מכותלו
של חבירו שלשה טפחים (ד) סד בסיד
מרחיקין את הזרעים ואת המחרושה ואת
מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים
ומרחיקין את הריחים שלשה מן השכב
שהן ארבעה מן הרכב^ה ואת התנור שלשה
מן הכליא שהן ארבעה מן השפה: **גמ'**
פתח

של נחשת^א הוה מצי לשנויי כאן בסלעים של אצנים כאן בשל כסף
אלא ינחא ליה לשנויי כולהו במתכת: **וסד** בסיד. נראה לר"י
דבסיפא נמי גרס וסד בסיד ולא גרס או דאי גרסי' בסיפא או
סד בסיד אס כן תפשוט דברישה וסד בסיד תנן מללא קמני או
סד ברישא כמו בסיפא אלא ודאי בסיפא נמי גרס וסד והא
דפשיטא ליה בגמרא (לקמן דף ע"ו). דבסיפא הוי או סד בסיד היינו
מחייב ובלט ויולא כשיעור טפח ומאמנעמיו מילר ועולה:
ב"יא. פירש ר"ח צטן דתנור נר מלמטה ובחמנעמיו מרחיב ובלט ויולא כשיעור טפח ומאמנעמיו מילר ועולה:

כל מכל כל. באברהם כתיב (בראשית כד) וה' צדק את אברהם
כלל צדקה כתיב (שם כ) ואוכל מכל צדקך כתיב (שם לג) וכי יש לי
כל כלומר לא חסרו שום טובה: **חלל בקרבי**. יציר הרע מת בקרבי:
צעריה קא מדרי. על לבו ממש הוא
מרוצ לרות: **שאל שלט בהן מלאך**
פגומא. אלא ממה בנשיקה על פי
שכינה: **כל מכל כל** לא חסרו
שום כבוד ומליונו כבוד זה בנמשה
ואהרן שנאמר בהן על פי ה' ואס
אלו ממו ע"י מלאך [המות] נמלא
שחסרו כבוד: **כדלמרן**. שמתו
ע"פ שכינה ואין רחמי רמה לשלטי
צמי שנסוק משכינה שהרי אין הרמה
בלה אלא מנמשה מרה המטפטפת
מסכינו של מלאך המות דלמר נר
(ע"ד דף כ:): מנמנה מת מנמנה מסריח
מנמנה פניו מוריקות: **ישכון לנפשו**
עליו. הכי דריש (ו) ישכון לנפשו בנימין
על סמיכות ידידות השכינה: **בעטוי**
של נחש. בעלמא של נחש כלומר
לא היה רחמי למות אלא שגורה
גורת מיתה על כל תולדותיו של
אדם הראשון בעלמא של נחש בעטוי
תרגום של עלמא דכתיב (דניאל ו)
אתיעטו כל וגו' וכן המצי עטא
וטעס (שם ז): **ואחיוסיס**. צבני
יש כתיב:

מעין העולם הבא אלו הן אברהם יצחק
ועקב אברהם דכתיב ביה¹ בכל יצחק
דכתיב ביה² מכל יעקב דכתיב ביה³ כל
ש"רשה לא שלט בהן יצר הרע אלו הן
אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל
כל ויש אומרים אף דוד דכתיב⁴ ולבי חלל
בקרבי ואידך צעריה הוא דקא מדבר תנו
רבנן ששה לא שלט בהן מלאך המות ואלו
הן אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים
אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהו בכל מכל
כל משה אהרן ומרים דכתיב בהו⁵ על פי ה'
ה' והא מרים לא כתיב בה על פי ה'
אמר ר"א⁶ מרים נמי בנשיקה מתה דאתיא
שם שם ממשוה ומפני מה לא נאמר בה על
פי ה' שגנאי הדבר לומר תנו רבנן שבעה
לא שלט בהן רמה ותולעה ואלו הן אברהם
יצחק ויעקב משה אהרן ומרים ובנימין בן
יעקב⁷ אברהם יצחק ויעקב דכתיב [בהו]
בכל מכל כל משה אהרן ומרים דכתיב
[בהו] ע"פ ה' בנימין בן יעקב דכתיב
ולבנימין אמר ירד ה' ישכון לבטח עליו וי"א
אף דוד דכתיב⁸ אף בשרי ישכון לבטח ואידך
ההוא רחמי הוא דקא בעי תנו רבנן⁹ ארבעה
מתו בעטוי של נחש ואלו הן בנימין
בן יעקב ועמרם אבי משה וישי אבי דוד
ובלאב בן דוד וכולהו גמרא לבר מושי אבי
דוד המפרש ביה [קרא] דכתיב ואת עמשא
שם אבשלום תחת יואב על הצבא ועמשא
בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל
אביגיל בת נחש אחות צרויה אם יואב
אביגיל בת נחש אחות צרויה אם יואב וכי
בת נחש היא והלא בת ישי היא דכתיב
ואחיותיהם צרויה ואביגיל אלא בת מי
שמת בעטוי של נחש:

הדרן עלך השותפין

לא יחפור. צור שיח ומערה.
מפורשים צבנא קמא צפרק
שור שנת את הפרה (דף ק:): **צור**.
עגול: **שיח**. ארון וקל: **מערה**.
מקורה בקירוי: **נצרים הכובסין**.
חופר חפירה מרובעת בעומק אמה
או יותר ומי גשמים מתכנסים בה
לנכס בנדיהם והיו להם שמים אחת
שזורים את הבגדים יוס או יומים
בלואת כלבים והיא קרויה ממנאן
בגמ' [וע]. ואחת שמשפטים בה והיא
קרויה נדיין [ססן]: **אח"כ** בו' מפני
שהחפירה הסמוכה לצור ממלאת
כותלי הצור ומפרה אותן: **וסד** בסיד.
את כותלי חפירתן: **גפס**. פסולת
זימים שנתעצרו צבית הגד: **הסלעים**.
אצנים שהאור יולא מהן שקורין
קויליי"ש שכל אלו קשין לחומה
שמואלאין הגל: **מן הכובס**. כותל
לצנים של טיט הבנוי על גבי קרקע
ולאו צבור קאי השתא: **זרעים**.
קשין לכותל כדמפרש בגמ' (ו): **ומחרושה**.
מרפה את יסודו ונופל: **מי רגלים**.
ממנסמסין את הלצנים שהן של טיט
יש: ריחים. קשין לכותל שמנידין
את הקרקע בגלגול חצבתן: **מן השכב**.
היא הריחים התחמונה: **הרכב**. היא
העליונה הרכבת על זו והיא קררה טפח
מן התחמונה: **ואת הסנור שלשה** מן
הפלניא. סנור כלי חרס הוא שרוף
בכבש כשאר קדירות ומי למעלה
והבא לקובעו בצרף עושה בנין טיט
ואצנים שיהיו לו לצבים ומושיצין אותו
קרקע ואותו בנין עשוי בשיפוע רחב מלמטה וקצר מלמעלה כמדת
התנור תחמונה קרוי כליל ועליונו קרוי שפה כלילא
שפתה עליונה ולפי שהבלו של תנור קשה לכותל צריך להרחיקו: **גמ'**
פתח

הדרן עלך השותפין

לא יחפור אדם בור סמוך לבורו של
חבירו ולא שיה ולא מערה ולא
אמת המים ולא נברכת כובסין אא"כ
הרחיק (ב) מכותל חבירו שלשה טפחים וסד
בסיד² ומרחיקים את הגפת ואת הובל ואת
המלח ואת הסיד ואת הסלעים (ג) מכותלו
של חבירו שלשה טפחים (ד) סד בסיד
מרחיקין את הזרעים ואת המחרושה ואת
מי רגלים מן הכותל שלשה טפחים
ומרחיקין את הריחים שלשה מן השכב
שהן ארבעה מן הרכב^ה ואת התנור שלשה
מן הכליא שהן ארבעה מן השפה: **גמ'**
פתח

א) [מ"ק ס"ה, ב] ג"א
אברהם יצחק יעקב משה
אהרן ומרים כדאמרינן
בנימין בן יעקב וכו' וזה
מפני פירוש דהנא ד"ה
כדלמאן [וכו'] א) שנת נח;
ז) ג"א וסד, ט) [לקמן ע"ט].

תורה אור השלם

1 ואברהם ון כא בימים
והן בור את אברהם כבול:
בראשית כד א
2 והצדק ויצחק וירדו גולה
עד מאד ויאמר מי אפוא
הוא הדין צדי יקבא לו
ואכל מכל נטרים תבוא
ואקברתו עם גרונו ויקח:
בראשית כו לו
3 קח נא את ברכתי אשר
הבאת לך בי יצני אלהים
וכו יש לי כל ויפצר בו
ויקח: **בראשית לג א**
4 בי יצני ואביטן אבני ולבי
הגל בקרבי:
תהלים כב
5 ויעל אהרן והבין אל ה'ור
הקר על פי ה' וקח שם
בשנת הארבעים לצאת
בני ישראל מארץ מצרים
בחדש החמישי באחד
ללחודש: **ממבר** לג לה
וקח שם משה עבד ה'
בארץ מואב על פי ה':
דברים לו ה
6 ויקבו בני ישראל קל
העדה מדבר צן חודש
הראשון וישב העם בקרש
וקח שם מרים ויקבר
ממבר כ א
7 לבנימין אמר ירד ה'
ישכון לבטח עליו חפץ עליו
כל היום ובין כתפיו שכן:
דברים לג ב
8 לכן שמח לבי והגל כבודי
אף בשרי ישכון לבטח:
תהלים טו ט
9 ואת עמשא שם אבשלום
תחת יואב על הצבא
ועמשא בן איש ושמו
יתרא הישראלי אשר בא
אל אביגיל בת נחש אחות
צרויה אם יואב:
שמואל ב ז כה
10 ואביגיל ובני צרויה אביש
ויואב וקשין אל שלשה:
דברי הימים א ב טו

הגהות הב"ח

א) במשנה ולא נזכרת
כובסין יואב היה חפיק
מכותלו של ממבר:
ב) שם ואת הסלעים מן
הכותל של: א) רש"י ד"ה
ישכן וכו' הכי דריש ליה
ישכן בנימין לבטח על
סמיכות: ד) תוס' ד"ה
שענה וכו' ד"י אלעזר
בר"ש: e) שם ד"ה סלעים
כו' ואת תנא מני דלון
טומנין:

לענין רש"י

קויליי"ש [קוילו"ש].
אבני חלמיש.